

Testování hypotéz

Statistickými hypotézami rozumíme předpoklady o rozděleních náhodných veličin. Při testování hypotéz proti sobě vždy stojí **testovaná – nulová hypotéza**, která se označuje H_0 a **alternativní hypotéza**, která se označuje H_1 . Týká-li se test hodnoty jednoho neznámého parametru θ , zapíšeme nulovou hypotézu ve tvaru

$$H_0 : \theta = \theta_0,$$

kde θ_0 je předpokládaná hodnota parametru θ .

Alternativní hypotéza se stanoví většinou jako negace nulové - oboustranná varianta. Někdy se ale také přikláníme pouze k jednostranným variantám. Máme tedy tyto možnosti:

1. $H_1 : \theta \neq \theta_0$
2. $H_1 : \theta > \theta_0$
3. $H_1 : \theta < \theta_0$

K testu hypotézy H_0 proti hypotéze H_1 použijeme statistiku T a nazveme ji **testovým kritériem**. Obor možných realizací testového kritéria S rozdělíme na dva disjunktní obory – obor přijetí nulové hypotézy V a **kritický obor** W . Jestliže výběrová hodnota (realizace) testového kritéria padne do kritického oboru, zamítáme nulovou hypotézu a přijímáme alternativní (a naopak).

	H_0 platí	H_0 neplatí
H_0 zamítáme	chyba 1. druhu	správně
H_0 nezamítáme	správně	chyba 2. druhu

Pravděpodobnost chyby 1. druhu

$$\alpha = P(T \in W | H_0)$$

Pravděpodobnost chyby 2. druhu

$$\beta = P(T \in V | H_1)$$

Její doplněk do jedné

$$1 - \beta = P(T \in W | H_1)$$

se nazývá **síla testu**.

Postup při použití výpočtu realizace testového kritéria

1. Formulovat obě hypotézy (je dobré jako H_1 stanovit to, co chceme dokázat)
2. Zvolit hladinu významnosti α . Nejčastěji se volí $\alpha = 0,05$ nebo $\alpha = 0,01$.
3. Nalézt testové kritérium a jeho rozdělení při platnosti H_0 .
4. Vymezit kritický obor s ohledem na formulaci H_1 . Kritický obor oddělují od oboru přijetí tzv. **kritické hodnoty**, což jsou kvantily rozložení testového kritéria při platnosti H_0 .
5. Vypočítat hodnotu testového kritéria.
6. Učinit závěr: Jestliže $t \in W$ zamítáme H_0 a říkáme, že s pravděpodobností $1 - \alpha$ platí hypotéza H_1 . Jestliže $t \in V$ považujeme H_1 za neprokázanou (v takovém případě neprovádíme úsudek o platnosti H_0 , pokud se nechceme zabývat silou testu).

Postup při použití intervalu spolehlivosti

1. - 3. jsou stejné jako v prvním případě.
4. Vymežit obor přijetí V . Hraniční hodnoty budou opět kritické hodnoty.
5. Transformace oboru přijetí tak, aby určoval interval spolehlivosti pro hledaný parametr
6. Učinit závěr. Pokud platí $\theta_0 \in V_T$ pak nulovou hypotézu nezamítáme.

1. Stroj na plnění másla do kelímků je nastaven na 250 g. V případě, že stroj nedává správné dávky, musí být seřízen. Ze vzorku 50 kelímků másla byla zjištěna průměrná hmotnost 262,5 g se směrodatnou odchylkou 65 g. Je čas stroj seřídit? Otestujte na hladině významnosti $\alpha = 0,05$.
[ne, $t = 1.36$]
2. Letecká společnost analyzovala rentabilitu linky. Spojení se vyplatí v případě, že průměrný počet přepravených osob činí alespoň 150 osob. Z údajů za několik posledních letů bylo vybráno 20 hodnot. Dá se předpokládat, že se linka vyplatí? ($\alpha = 0.01$) 158, 138, 133, 172, 163, 162, 145, 155, 149, 171, 156, 142, 149, 135, 158, 125, 170, 133, 128, 143.
[ano, $t = -0,231$]
3. Test pro přijímací zkoušky z matematiky byl koncipován tak, aby byl průměrný bodový zisk 50 bodů. Z výběru 64 testů byl zjištěn průměrný bodový zisk 43,2 bodů a směrodatná odchylka 36,8 bodů. Na hladině významnosti $\alpha = 0.05$ otestujte, zda se záměr zdařil. [ano, $t = -1,48$]
4. Na zavařeninách je uvedena průměrná hmotnost 160 g s maximální odchylkou 5 % z uvedené hmotnosti. U 20 náhodně vybraných zavařenin byla zjištěna odchylka 8.5 g. Zjistěte na hladině významnosti 1 %, zda je odchylka v normě. [ano, $\chi^2 = 21.45$]
5. Britský týdeník *The Economist* sledoval rozdíly v zájmu o politické dění ve východních (bývalá východní Evropa, blízký východ) a západních zemích. Bylo vybráno 7 západních a 11 východních zemí a zjištěny hodnoty: $\bar{x}_v = 15,3\%$, $s_v = 2,9\%$, $\bar{x}_z = 17,5\%$, $s_z = 3,2\%$. Testujte na hladině významnosti 5 %, zda je významný rozdíl mezi podílem zájmu o politiku mezi východem a západem. [ne, $t = 1.51$]
6. Při kvalifikaci na šachový mistrovský turnaj má být vybrán jeden zástupce oddílu ze dvou. Z obou zástupců má být vybrán ten, který má výkon stabilnější (s menším rozptylem). Z výsledků posledních soutěží hráčů byly získány procentuální úspěšnosti

A	49.6	59.4	59.5	76.8	69.4	70.9	68.1	66.3
B	38.5	51.2	79.5	72.3	86.5			

Na hladině významnosti 5 % testujte, zda je možno rozhodnout o tom, který hráč by se měl turnaje účastnit. [ano, $p_F = 0.048$]

7. Zjistěte, zda existuje průkazný rozdíl mezi výkonem 7 zaměstnanců firmy Škoda Auto, kteří na lince montovali přední skla automobilů ručním způsobem a po změně technologie za pomoci robota. Tabulka znázorňuje počet montovaných oken za hodinu u jednotlivých pracovníků s použitím staré technologie a po její změně.

Pracovník	1	2	3	4	5	6	7
ručně	10	9	11	12	11	13	10
s robotem	14	16	15	13	15	13	11

[ano, $t = 3.24$]